ENERGETSKA TRANZICIJA NA LOKALNOM NIVOU - ENTRAL

NEWSLETTER 1.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
SARAJEVO
Bosnia and Herzegovina | Albania | North Macedonia

REGIONAL EDUCATION AND INFORMATION CENTRE
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN SOUTH-EAST EUROPE
REGIONALNI CENTAR ZA OBRAZOVANJE I INFORMISANJE
IZ ODRŽIVOG RAZVOJA ZA JUGOISTOČNU EVROPU
RE IC

Fondacija Heinrich Böll i Regionalni centar za obrazovanje i informisanje za Jugoistočnu Evropu – REIC su 19.04.2020. godine potpisali Ugovor o kooperaciji za realizaciju projekta „Energetska tranzicija na lokalnom nivou – EnTraL“. Period implementacije je mart – novembar.

Ključni problem kojim će se baviti projekt jeste nizak nivo znanja i svijesti o energetskoj tranziciji. Preoblikovanje energetskog sektora i postavljanje građana kao „ključnog igrača“ zahtjeva mnogobrojne akcije. Građani moraju biti svjesni što je moguće napraviti (tj. koji se potencijal obnovljivih izvora energije može primijeniti), na koji način je to moguće (tj. koji je poslovni model primjenjiv, npr. energetske zadruge) i kako se može finansirati (npr. crowdfunding projekat čiste energije u rukama građana). To zahtjeva veliku potrebu za jačanjem i razvojem kapaciteta opće javnosti.

Jedan projekt to ne može napraviti sam, ali ako se aktivira više projekata jedan za drugim, može se pokrenuti velika kampanja za podizanje svijesti na nivou države. U tu svrhu treba obaviti nekoliko aktivnosti poput razvoja lako razumljivog materijala (atlas pisan neinžinjerskim jezikom), a građanima se mora obraćati i putem raznih platformi (putem interneta i društvenih medija) i direktno (kroz informativne dane).

Kroz projektne aktivnosti će se prezentovati svim ciljnim skupinama na koji način je moguće smanjiti račune za energiju kroz realizaciju većeg broja mjera za uštedu energije, kako doprinijeti održivom korištenju energije i smanjenju emisija zagađujućih materija i stakleničkih gasova, mogućnosti zamjene fosilnih goriva s obnovljivim što doprinosi povećanju sigurnosti u snabdijevanju energentima i energijom. Kao direktni rezultat kampanje, info dana i izrade učila kroz predmetni projekat energetske tranzicije na lokalnom nivou će se postići slijedeći efekti:

1. zapošljavanje (lokalni benefit),
2. sigurnost snabdjevanja energijom (državni/nacionalni benefit),
3. smanjenje emisije ugljen dioksida (globalni benefit),
4. smanjenje emisije zagađujućih materija u zrak (lokalni i regionalni benefit).

Cilj projekta je podići nivo osviještenosti i predstaviti ulogu različitih lokalnih interesnih grupa u procesu energetske tranzicije u Bosni i Hercegovini. Kroz različite edukativne sastanke i promotivne materijale, nastojat će se evidentirati postojeće „kočnice“ i prezentovati mogućnosti djelovanja na lokalnom nivou. U projektu će se ravnopravno razmatrati učešće i povezivanje različitih društvenih grupa i organizacija. Generalno, projekat ima za cilj da građani i lokalna zajednica preuzmu inicijativu kako bi osigurali bolji i kvalitetniji životni standard.

PRIMJERI DOBRE PRAKSE PROJEKATA ENERGIJSKE EFIKASNOSTI I KORIŠTENJA OBNOVLJIVIH IZVORA

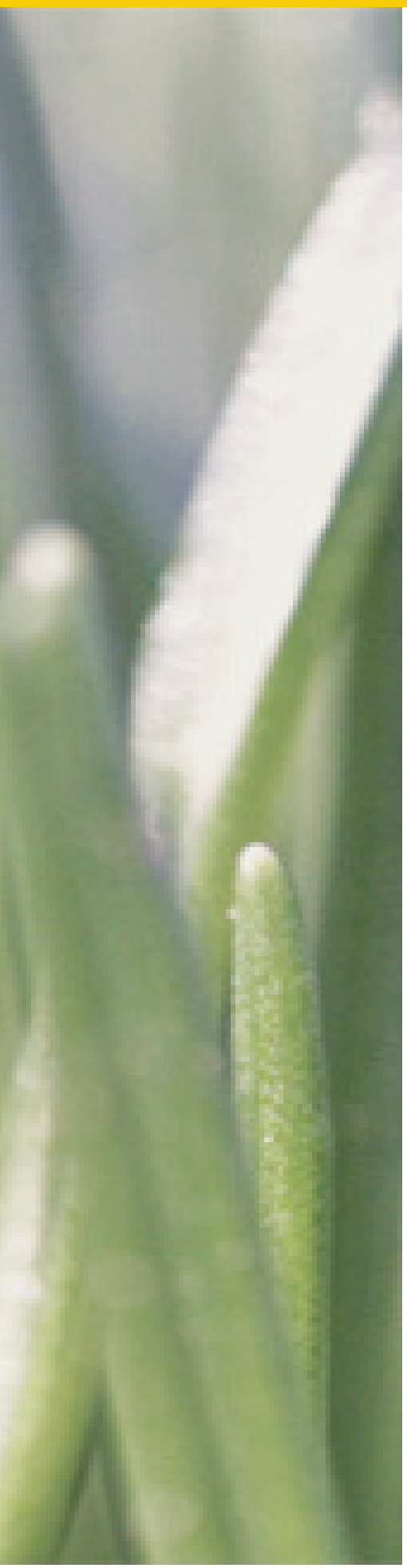

Kada su u pitanju realizovani projekti obnovljivih izvora energije u Bosni i Hercegovini, prisutan je evidentan pozitivan trend u posljednjih nekoliko godina. Početkom protekle decenije dolazi do izgradnje prvih solarnih elektrana, dok je kraj navedenog perioda obilježila izgradnja prvih vjetro parkova. U međuvremenu dolazi do ekspanzije korištenja biomase i ostalih pristupačnih obnovljivih izvora. Zanimljivo je da sve više potencijalnih investitora postaju obični građani, koji su uvidjeli prednost obnovljive energije i benefita koje mogu ostvariti.

Solarna energija se pretežno koristi u Hercegovini, gdje visoka količina osunčanosti tokom godine osigurava relativno brz povrat investicije. Uglavnom se ugrađuju solarni kolektori za grijanje i potrošnu toplu vodu, dok solarne elektrane za domaćinstva još uvijek nisu zakonski definisana obzirom da nije moguće prodavati višak proizvedene energije. Solarne elektrane uglavnom grade privatni investitori ili industrijski objekti, uz prethodno ostvarivanje statusa privilegovanog proizvođača električne energije, čime se osigurava zagarantovana otkupna cijena za period od 12 (Federacija Bosne i Hercegovine) do 15 (Republika Srpska) godina.

Prva vjetroelektrana u Bosni i Hercegovini je izgrađena 2018. godine na području općine Tomislavgrad, na lokalitetu Mesihovina. Godinu kasnije, u rad je puštena i druga vjetroelektrana Jelovača, također u općini Tomislavgrad. Karakteristika velikih projekata poput ovih, jeste da generišu nova radna mjesta tokom i nakon izgradnje, razvijaju saobraćajnu infrastrukturu, te omogućavaju proizvodnju električne energije na prilično nepristupačnim mjestima gdje neke druge tehnologije to ne omogućavaju. Tokom izgradnje vjetroelektrane Mesihovina bilo je angažovano 300 radnika, a 14 je stalno zaposleno nakon puštanja u rad.

Korištenje biomase je pretežno zastupljeno u sistemima za proizvodnju toplotne energije, dok se biomasa za proizvodnju električne energije koristi u okviru kompleksa drvne industrije u Kneževu i kao dio kogeneracijskog postrojenja Toplana u Prijedoru. Bioplin za proizvodnju električne energije se koristi u sklopu privatne farme na teritoriji Opštine Šamac.

„ZELENO“ ETNO SELO

Etno selo „Čardaci“ je turističko-ekološki kompleks koji se nalazi u Vitezu, u blizini magistralnog puta M-5. Kompleks se prostire na površini od 60.000 , a napaja se velikim dijelom iz obnovljivih izvora energije. Naime, u neposrednoj blizini kompleksa nalazi se MHE „Vitez – 1“ instalisane snage 1,2 MW, mala vjetroelektrana i solarni paneli.

SUNCE ZA DJECU

Krajem 2019. godine implementiran je projekat ugradnje solarnih kolektora na objekat JU „Dom i porodica“ u Zenici u kojem borave djeca bez roditeljskog starnja, kojim je obezbijeđeno zagrijavanje 3.000 litara vode dnevno za potrebe kuhinje i vešeraja. Godišnja ušteda energije je 30.000 kWh, odnosno 6.000 KM.

PROIZVOĐAČ ZNANJA I ENERGIJE IZ SUNCA

Osnovna škola „Meša Selimović“ iz Sarajeva je dokaz da obrazovne ustanove osim svoje primarne uloge, mogu aktivno sudjelovati u proizvodnji čiste energije. Na krovu škole instalisana je solarna elektrana nazivne snage 25 kW, koja može da zadovolji potrebe škole ali i okolnih potrošača. Procijenjeni godišnji profit od elektrane je 20.000 KM, a 2% od profita će dobiti škola. Obzirom da je za potrebe solarnih sistema potreban kvalitetan i stabilan krov, ovakvi projekti u budućnosti bi mogli imati dodatnu korist, obzirom da bi uključivali i obnovu krova obrazovnih ustanova na koji se postavljaju postrojenja.

KOGENERACIJSKO POSTROJENJE U PRIJEDORU

Prema statističkom izvještaju Evropske asocijacije za biomasu AEBIO, Bosna i Hercegovina je 2018. godine bila najbrže rastuća ekonomija u korištenju biomase u Evropi. Grad Prijedor je 2015. godine dobio prvo kogeneracijsko postrojenje na biomasu u državi, instalisaneog kapaciteta 20 MW toplotne energije i 250 kW električne energije. Za rad ovog postrojenja je potrebno 30.000 drvene mase godišnje, a preduzeće „Rudnici željezne rude Ljubija“ iz Prijedora planira na prostoru napuštenih rudišta zasaditi brzorastuću biljku koja se koristi za biomasu.

HERCEGOVAČKI VJETAR U LEĐA

Na lokaciji Proslapska planina koja je smještena na sjevernim obroncima planine Ljubuše kod
Prozora, privatni investitor je 2018. godine pustio u rad pet mikrovjetroelektrana pojedinačne snage 20 kW. To je prvi projekat ovakve vrste u Bosni i Hercegovini, pored izgrađenih velikih vjetro elektrana. Projekat je
koštao oko 1 milion KM, a finansiran je od strane EBRD.